

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Культурно-історичний розвиток світових цивілізацій»

Ступінь вищої освіти	другий (магістерський)
Освітньо-професійна програма	Середня освіта (Історія та правознавство)
Факультет	Географії, історії та туризму
Кафедра	Історії, теорії держави і права та філософії
Семестр	I
Кількість кредитів	4
Мова викладання	українська

Викладач	к.пед.н., доц. Левдер А. І.
Контактна інформація	levderandri1@gmail.com

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	<p>Дисципліна «Культурно-історичний розвиток світових цивілізацій» передбачає систематичний виклад матеріалу щодо історико-культурного розвитку людства від давнини до сьогодення. Дисципліна не лише дає уявлення про етапи історичного та культурного розвитку, а й забезпечує розуміння системного взаємозв'язку всіх складових історико-культурного процесу, значення кожного з них у суспільному і духовному розвитку людства, етапи формування різних цивілізацій і народів.</p> <p>Засвоєння студентами цієї дисципліни сприяє здобуттю необхідних для інтелігента обсягу і рівня загальнокультурної освіти, забезпечує орієнтацію в культурному просторі, формує світогляд студентської молоді. Системність набутих знань має виключно важливе значення для формування світогляду і підвищення культурного рівня, розширення загальнотеоретичної підготовки на основі залучення до загальнолюдських цінностей.</p>
Мета та цілі	<p>Мета вивчення курсу – набуття здобувачами вищої освіти цілісних знань про соціокультурний розвиток людства та вмінь застосовувати методологічні принципи полілінійності і цивілізаційної дискретності для аналізу світової історії як соціокультурного процесу. Цілі дисципліни передбачають:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомлення здобувачів вищої освіти з теорією та історією цивілізацій; - формування у здобувачів цілісних уявлень:<ul style="list-style-type: none"> а) про історію людського суспільства і місце в ній України; б) про різноманіття, складність і суперечність історичного процесу;

	в) про чинники, що впливають на формування і розвиток цивілізацій; - вироблення навичок застосування цивілізаційного підходу при вивченні конкретно-історичних явищ.
Результати навчання	Опанувавши дисципліну «Культурно-історичний розвиток світових цивілізацій» здобувачі вищої освіти повинні володіти такими програмними результатами навчання : застосовувати наукову критику до аналізу поглядів дослідників минулого, робити власні узагальнення щодо теоретичного і методичного рівня наукових праць з історії; характеризувати існуючі парадигми історії української державності, її обумовленість та соціодинаміку на тлі світових державотворчих процесів; аналізувати правові та інституціональні виміри співробітництва України та ЄС, виявляти перспективи та наслідки сучасних інтеграційних процесів і місця в них України; здатність до соціальної взаємодії, займати активну громадянську позицію та робити усвідомлений вибір в умовах сучасного політичного плюралізму; визначати актуальність цінності миру та аксіологічного значення миролюбства й гуманізму.
Soft skills:	Під час вивчення дисципліни здобувач отримує можливість формувати та розвивати soft skills - соціально-психологічні аспекти професійної компетентності: здатність аналізувати та оцінювати, інтерпретувати; здатність логічно мислити, креативно діяти; планувати та управляти часом, презентувати себе і свою позицію; діяти відповідально.
Пререквізити	Базові знання з дисциплін: «Філософія», «Актуальні проблеми історії України», «Всесвітня історія», «Політологія», «Релігієзнавство», «Культурологія».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання	Кількість балів
Тема 1. Цивілізація як суспільно-історичне явище.	Теорії цивілізацій. Принципи періодизації історії. Формування і еволюція поняття цивілізації. Концепції лінійної і циклічної історії. Культурно-історична концепція О. Шпенглера. Постмодерн і новітня теорія цивілізацій. Світові і локальні цивілізації. Фази цивілізацій. Структура цивілізацій.	Тести, питання	6
Тема 2. Передісторія людського суспільства	Становлення людського суспільства. Проблема походження людини. Формування Homo sapiens. Розвиток мислення. Спілкування, накопичення знань і досвіду. Спосіб життя людини доби палеоліту: прямоходження, застосування знарядь праці, користування вогнем. Неандертальська людина. Матріархат і культ жінки. Доба мезоліту: неолітична революція. Землеробство і скотарство. Винахід гончарного круга і колеса. Духовний світ людини доби неоліту. Виникнення приватної власності. Патріархат.	Тести, кейси	6
Тема 3.	Месопотамська цивілізація. Давнє Дворіччя. Повені Тигра	Кейси,	6

<p>Месопотамська, шумерська, вавилонська, єгипетська, індійська та китайська цивілізації</p>	<p>і Євфрата. Витоки месопотамської цивілізації. Культура Дхармо. Хасунська культура. Халіфська культура. Убейдська культура.</p> <p>Шумерська цивілізація. Урукська культура. Іригаційне землеробство, торгівля, транспорт, ремесла. Винахід писемності. Глиняні книги. Храми-зіккурати. Виникнення міст-держав. Досягнення шумерської цивілізації. Релігія Шумера. Епос про Гільгамеша. Систематизація наукових знань: математика, астрономія, медицина, географія.</p> <p>Вавилонська цивілізація.</p> <p>Суспільство і держава. Закони Хаммурапі. Патріархальні традиції. Особисті і сімейні боги. Культ Мардука і його зв'язок із культом влади царя. Культ Іштар. Світська і культова література. Цивілізація халдейського Вавилону.</p> <p>Єгипетська цивілізація.</p> <p>Становлення цивілізації на берегах Нілу. Природні умови. Родючість землі і регулярні повені Нілу. Скотарство і землеробство в долині Нілу. Багатовікова історія Єгипту, найвидатніші фараони та їхній внесок у державотворення. Єгипетська писемність: ієрогліфіка, ієратика, демотика. Художня література: казки, повчання, лірика. Науково-практичні знання єгиптян: математика, астрономія, медицина. Система освіти. Єгипетська архітектура, скульптура, живопис. Вплив Давньоєгипетської цивілізації на країни Середземномор'я.</p> <p>Індійська цивілізація.</p> <p>Країна між Гімалаями і океаном. Природні умови і клімат. Етнічна і мовна характеристика Індії. Культурно-історична замкненість регіону. Основні досягнення давньоіндійської цивілізації. Релігія в духовному житті індійців. Ведизм. Буддизм. Джайнізм. Енциклопедії індійського життя: Махабхарата і Рамаєна. Архітектура. Фрески Аджанти. Досягнення в царині математики, медицини, астрономії. Аюрведа – наука про довголіття.</p> <p>Китайська цивілізація.</p> <p>Найвидатніші досягнення: ієрогліфічна писемність, винахід паперу, державотворення, поезія, релігія, філософія, мистецтво. Знання стародавніх китайців: основи статистики, математики, календар, медицина. Виробництво шовку, художня кераміка.</p>	<p>тести</p>	
<p>Тема 4. Цивілізації Східного Середземномор'я</p>	<p>Фінікійська цивілізація.</p> <p>Природа і населення країни. Фінікійські міста-держави: Тір, Сідон, Бібл, Угаріт. Фінікійські колонії. Заснування Карфагена. Створення фінікійцями алфавіту. Особливості фінікійського мистецтва. Вплив Фінікії на античний світ.</p> <p>Стародавня Сирія.</p> <p>Природні умови. Міста-держави. Вторгнення арамеїв. Постання Дамаського царства. Арамейська культура. Арамейська мова – засіб міжнародного спілкування на Сході.</p> <p>Стародавня Палестина.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>	<p>6</p>

	Скотарство і землеробство. Ієріхон – центр ранньої землеробської культури. Філістимляни. Вторгнення давньоєврейських племен. Ізраїльсько-Іудейське царство. Єрусалимський храм.		
Тема 5. Давньогрецька і Давньоримська цивілізації	Історія Давньої Греції. Олімпійський пантеон. Гомер: Іліада і Одисея. Давньогрецький поліс: Афіни і Спарта. Протистояння давньогрецької демократії і східної деспотії: грекоперські війни. Афіни доби Перікла: школа Еллади. Завоювання Александра Македонського: цивілізація еллінізму. Давньоримська цивілізація: вплив Греції. Давній Рим – володар світу. Культурний спадок античності.	Кейси, тести	6
Тема 6. Візантійська цивілізація. Арабська ісламська цивілізація	Ромеї – спадкоємці римлян. Формування візантійської державності. Константинополь – столиця Візантії. Храм святої Софії в Константинополі. Влада імператора і влада церкви. Найвищий злет візантійської цивілізації – правління Юстиніана I. Іслам – основа арабської цивілізації. Діяльність Мухаммеда. Мекка – релігійний центр мусульман. Коран – священна книга мусульман. Релігійно-філософські основи іслама. Догматика Корана. Етика іслама. Взаємодія арабської і європейської культур.	Кейси, практичні завдання	6
Тема 7. Західноєвропейська середньовічна цивілізація	Загибель Західної Римської імперії – межа між античністю і середньовіччям. Теоцентризм середньовіччя: християнізація Європи. Теологія і схоластика: проблема віри і знання. Середньовічне мистецтво: романіка і готика. Готичний собор – всесвіт Середньовіччя. Символізм християнської культури.	Анотація матеріалу, підготовка презентацій.	6
Тема 8. Європа XVII ст. Передіндустріальна цивілізація	Вступ Європи до Нового часу: особливості переходу від Середньовіччя до передіндустріальної цивілізації. Секуляризація культури. Нова система уявлень про призначення людини. Великі географічні відкриття. Фернан Магеллан і перша кругосвітня подорож. Протестантизм і протестантська етика. Формування нової картини світу: наукова революція XVII ст. Абсолютизм як соціально-політична система передіндустріальної цивілізації.	Анотація матеріалу, підготовка презентацій.	6
Тема 9. Доба Просвітництва	Секуляризація суспільної думки. Наука і релігія. Англійське Просвітництво: Джон Локк. Економічне вчення Адама Сміта. Суспільний договір, розподіл влади. Французьке Просвітництво: Вольтер, Руссо, Дідро. Просвітництво і французька революція. Створення США.	Анотація матеріалу, підготовка презентацій.	6
Тема 10. Доба індустріальної цивілізації.	Від аграрної до індустріальної економіки. Від мануфактури до фабричного виробництва. Якісні зміни в господарському житті. Урбанізація. Вільна праця і підприємництво. Вікторіанська доба в Англії. Англійська колоніальна	Анотація матеріалу, підготовка презентацій.	6

Постіндустріальна цивілізація	<p>імперія. Громадянська війна в США. Об'єднання Германії та Італії.</p> <p>Науково-технічна революція (НТР). Зміна соціальної структури суспільства: зростання міського населення. Зміна способу життя. Розширення сфери інформації та послуг. Негативні наслідки НТР. Суспільство споживання.</p> <p>Україна в контексті світових цивілізацій. Цивілізаційні парадигми в історії України. Глобальні проблеми сучасності: екологія, демографія, політика, мир і миротворчість.</p>		
--------------------------------------	---	--	--

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

Базова

1. Андрущенко Т. Типологія цивілізацій: класичний і модернізаційний підходи. URL: <http://surl.li/cyvbqh>
2. Арон, Р. Мир і війна між націями. К., 2000.
3. Балух В.О. Візантиністика. Чернівці, 2006.
4. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства. Сучасна зарубіжна соціальна філософія: Хрестоматія. К.: Либідь, 1996.
5. Бродель, Ф. Матеріальна цивілізація, економіка і капіталізм, XV-XVIII ст.: У 3 т. К., 1997-1999.
6. Дюбі, Ж. Доба соборів. Мистецтво та суспільство 980–1420 років. К., 2003.
7. Історія західноєвропейського середньовіччя. Хрестоматія / Упорядник М.О. Рудь. К., 2005
8. Історія середніх віків / За ред. В.Балуха. Чернівці, 2007. Т.1-2.
9. Medium aevum. Середні віки / За ред. Л. Войтовича. Львів, 2010.
10. Історична наука: термінологічний і понятійний довідник. Навч. посіб. / В.М.Литвин, В.І.Гусев, А.Г.Слюсаренко та ін. К., 2002.
11. Левдер А. І. Військо Давнього риму як головний чинник панування у Середземному регіоні (IV–III ст. до н. е.) Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2023. № 64, том 2. С. 16-22.
12. Левчук Л.Т. (кер.авт.кол.) та ін. Історія світової культури. К.: Либідь, 1999.
13. Ле Гофф, Ж. Середньовічна уява Ессеї. Львів, 2007.
14. Лисяк-Рудницький І. Україна між Сходом і Заходом / Іван Лисяк-Рудницький // Його ж. Історичні есе: у 2 т. К.: Основи, 1994. Т. 1.
15. Лінч, Д.Г. Середньовічна церква: коротка історія. К., 1994.
16. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. Соціокультурний розвиток людства. К., 2000.
17. Пустовіт О.В. Навчальна програма дисципліни «Історія світових цивілізацій» (для бакалаврів). К., 2006.
18. Рубель В. Історія Середньовічного Сходу: Підручник. К.: Либідь, 2002.
19. Рубель В. Історія Середньовічного Сходу: Тематична хрестоматія. К.: Либідь, 2000.
20. Сич О.І. Цивілізації в історії людства: конспект лекцій. Чернівці, 2009.
21. Тойнбі А. Дослідження історії. К., 1995.
22. Тюрменко І.І. Культурологія: Теорія та історія культури: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів/ І.І.Тюрменко, С.Б. Буравченкова, Є.Е.Кобилянський, В.О.Колосюк; М-во освіти і науки України; Нац. ун-т харчових технологій; За ред. І.І.Тюрменко. К., 2005
23. Ушакова Н.Г. Соціально-економічні типи країн: навч. посіб. / Ушакова Н.Г., Помінова І.І. К.: Професіонал, 2004. 304 с.
24. Чумаченко Б.М. Вступ до культурології античності: Стародавня Греція: Навч. Посібник К.,

2003

25. Consumption and the Consumer Society [Електронний ресурс] / Neva Goodwin, Julie A. Nelson, Frank Ackerman, Thomas Weisskopf. Medford: Global Development And Environment Institute Tufts University, 2008. 21 p.

26. Fukuyama F. The End of History and the Last Man / Francis Fukuyama. N. Y.: Free Press, 2006. 432 p.

27. Wallerstein I. World-Systems Analysis: An Introduction / Immanuel Wallerstein. Durham, North Carolina: Duke University Press, 2004. 128 p.

Допоміжна

1. Ададуrow В. Історія Франції (від початків до кінця XVIII ст.). Львів: Вид-во УКУ, 2002.

2. Бабарикіна Н., Сергієнко Т. Актуалізація консолідації процесів розвитку громадянського суспільства та політичної нації. Proceedings of the XXIV international conference "About the Problems of practice, science and ways to solve them". Milan, 2021. С. 282–285.

3. Баран З.А., Кипаренко Г.М., Мовчан С.П., Швагуляк М.М. Новітня історія західної Європи та Північної Америки (1918-1945). Львів: Афіша, 2005.

4. Всесвітня історія. Навч. посіб. / Під ред. Б.М.Гончара та ін. К.: Знання, 2002.

5. Голованов С.О. Всесвітня історія: Навч. посіб. за ред. Ю.М.Алексєєва. : Каравела, 2006.

6. Дюррозель Жак-Батист. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів / Пер. С фр. К.: Основи, 1999.

7. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918-1945): Навч. посіб. К.: Комп'ютерпрес, 2001.

8. Іщенко О.С. Українці та світова цивілізація: енциклопедичні виміри. *Проблеми всесвітньої історії*. 2023. №4(24). С. 204-217.

9. Етнічна та етнокультурна історія України. К.: Наукова думка. – 2005.

10. Захарчук О.М. Протистояння двох держав у XIX ст. *Історичний календар*. К., 2003. №2. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. Т.16. №1, 2024. С. 171-179.

11. Іваницька О.П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945-2002): Навч. посіб. Вінниця: Фоліант, 2003.

12. Історія сучасного світу. Навчальний посібник / Ю.А.Горбань та ін. К.: Телепресінформ, 200.

13. Іщенко І. В., Башкеєва М. О. Сучасні комунікативні практики в міжнародних відносинах: цивілізаційний вимір. *Філософія та політологія в контексті сучасної культури*. Т. 16. № 1. 2024. С. 171-179.

14. Козлітін В.Д. Друга світова війна 1939-1945 рр. / Навч. посіб. Х.: «РА», 2001.

15. Крижанівський О.П. Історія стародавнього Сходу: Курс лекцій: Навч. посібник. К.: Либідь, 2000.

16. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1945-70-ті роки): Підручник / В.А.Манжола, М.М.Білоусов, Л.Ф.Гайдуков та ін. К.: Либідь, 1999.

17. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980-2000 роки): Підручник / Л.Ф.Гайдуков та ін. К.: Либідь, 2001.

18. Пивовар С.Ф., Слюсаренко А.Г., Стельмах С.П. Всесвітня історія. Новий період 1900-1945. – К.: Видавничий дім 21»Академія», 1998.

19. Стельмах С.П., Слюсаренко А.Г., Пивовар С.Ф. Всесвітня історія. Новий період (кінець XVIII – початок XX ст.). К.: Видавничий центр «Академія», 1998.

20. Трубайчук А. Друга світова війна. Навч. видання. К.: Наукова думка, 1995.

21. Хома Н.В. Історія держави та права зарубіжних країн. Навч. посіб. К.: «Каравелла», 2003.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека ім. В. І. Вернадського – <http://www.nbu.gov.ua>
2. Історіографічний сайт – <https://www.jstor.org/>

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перекладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Під час виконання завдань вимагається дотримання правил академічної доброчесності. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів

Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1-10)	60
Підсумковий контроль – екзамен	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни